

ВПЛИВ ВОЄННИХ ВИТРАТ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі розглянуто особливості трансформації економіки України в умовах повномасштабної війни. Значна частка державного бюджету спрямовується на оборону, що безпосередньо впливає на структуру державних витрат та податкову політику. Водночас воєнні витрати можуть слугувати джерелом стимулювання розвитку окремих секторів економіки, зокрема військово-промислового.

Ключові слова: воєнні витрати, економіка України, державний бюджет, оборонна промисловість, війна.

Abstract

The paper examines the features of Ukraine's economic transformation under the conditions of full-scale war. A significant portion of the state budget is allocated to defense, which directly affects the structure of public expenditures and tax policy. At the same time, military spending can serve as a source of stimulus for the development of certain sectors of the economy, particularly the defense industry.

Keywords: military spending, Ukrainian economy, state budget, defense industry, war.

Вступ

Повномасштабна збройна агресія РФ проти України зумовила надзвичайно серйозні виклики для функціонування національної економіки. У центрі фінансової політики держави опинилися витрати на оборону, безпеку, підтримку Збройних Сил України та військову інфраструктуру. Такий зсув пріоритетів значно трансформував економічні процеси, змінюючи підходи до формування бюджету та перерозподілу ресурсів.

Результати дослідження

У 2022 році, через нерегулярність та недостатність надходження міжнародної допомоги, Україна була змушена вдаватися до монетарного фінансування — друку грошей (емісія). За словами економіста Максима Самойлюка, Національний банк здійснив емісію 400 млрд грн (приблизно 12,5 млрд доларів США), що стало одним із ключових чинників зростання інфляції до 26,6% за підсумками року. Подібне рішення дозволило профінансувати оборонні потреби в умовах гострого дефіциту коштів, але спричинило значне ослаблення гривні та зниження купівельної спроможності населення [1].

На даний момент, значна частина оборонного бюджету покривається за рахунок зовнішньої допомоги, а рівень інфляції на грудень 2024 року становив до 12,0% у річному вимірі [2].

Зовнішня допомога на 2022 рік Україні становила 31 млрд доларів, на 2023 рік — вже 38 млрд доларів [1], а на 2024 рік — 41,7 млрд доларів [3]. Хоча ці кошти допомагають забезпечити стабільність у короткостроковій перспективі, залежність від зовнішнього фінансування створює потенційні ризики у разі зниження обсягів підтримки або затримок з виплатами. Окрім того, це сприяє зростанню державного боргу, що потребує відповідної політики управління та обслуговування в умовах обмеженого фіскального простору.

У 2025 році буде спрямовано 26,3% ВВП країни на безпеку та оборону. Видатки зростуть до 2,23 трлн грн, що на 47,6 млрд грн більше порівняно з уточненим планом 2024 року. Зокрема, на оплату праці військових передбачено 1,16 трлн грн, що на 10 млрд грн більше, ніж торік. Крім того, збільшуються видатки на озброєння та військову техніку. У 2025 році на це передбачено 739 млрд грн, що на 34,1 млрд грн більше, ніж у попередньому році. Фінансування Міністерства промисловості та торгівлі, який займається модернізацією оборонно-промислового комплексу, зростає до 55,1 млрд грн. Це на 15,3 млрд грн більше, ніж у 2024 році. Зростання відбувається також у фінансуванні закупівлі безпілотників (БПЛА) — у 2025 році буде виділено 46,9 млрд грн, що на 3,6 млрд грн більше, ніж у 2024 році [4]. Для

порівняння до 2022 року частка витрат на оборону становила близько 6% ВВП [5], що свідчить про майже п'ятикратне зростання.

Постійне зростання видатків на безпеку та оборону у структурі державного бюджету, хоча й виправдане в умовах війни, має свої довгострокові економічні наслідки. Значна частина коштів спрямовується на поточне споживання, а не на розвиток економіки, що може обмежувати потенціал відновлення у післявоєнний період. Це також впливає на інвестиційний клімат, оскільки інвестори зважують фінансові ризики, пов'язані зі зростанням дефіциту бюджету та державного боргу.

Відтак, ключовим викликом для економічної політики України у найближчі роки стане пошук балансу між забезпеченням національної безпеки та збереженням макрофінансової стабільності. Це вимагає підвищення ефективності використання бюджетних коштів, прозорості в оборонних закупівлях, а також активного залучення внутрішніх ресурсів для зменшення залежності від зовнішнього фінансування. Успішне поєднання цих підходів дозволить не лише підтримувати обороноздатність країни, а й створити передумови для сталого економічного розвитку в умовах тривалої війни.

Висновки

Воєнні витрати стали важливим елементом економічної системи України під час війни. Вони забезпечують функціонування держави та її обороноздатність, але одночасно створюють тиск на фінансову стабільність та інфляцію.

У довгостроковій перспективі перед Україною постає завдання: забезпечити збалансовану економічну модель, яка дозволить поєднувати потреби війни та цивільного населення. Після завершення війни ключовим стане питання ефективного перерозподілу ресурсів на відновлення інфраструктури, стимулювання інвестицій та підтримку людського капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Як економіка України працює під час війни. Великий експлейнер про бюджет, податки та курс долара [Електронний ресурс] // The Village Україна. – 2024. – Режим доступу: <https://www.village.com.ua/village/business/how/346117-scho-treba-znati-pro-ekonomiku-pid-chas-viyuni-velikiy-ekspleyner-pro-podatki-groshti-z-za-kordonu-y-ku>, вільний. – Дата звернення: 16.04.2025.
2. Коментар Національного банку щодо рівня інфляції у 2024 році [Електронний ресурс] // Національний банк України. – 2024. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-rivnya-inflyatsiyi-u-2024-rotsi>, вільний. – Дата звернення: 17.04.2025.
3. У 2024 році Мінфін України залучив 41,7 млрд доларів зовнішнього фінансування, із яких 30% у грантовій формі [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – 2024. – Режим доступу: https://www.mof.gov.ua/uk/news/the_ministry_of_finance_of_ukraine_attracted_417_billion_in_external_financing_including_30_in_the_form_of_grants-4972, вільний. – Дата звернення: 17.04.2025.
4. Верховна Рада України прийняла держбюджет на 2025 рік: оборону країни буде забезпечено [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. – 2024. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/uk/news/verkhovna_rada_ukraini_priinjala_derzhbiudzheth_na_2025_rik_oboronu_kraini_bude_zabezpecheno-4897, вільний. – Дата звернення: 15.04.2025.
5. Президент підписав закон про Державний бюджет України на 2021 рік [Електронний ресурс] // Офіційне інтернет-представництво Президента України. – 2020. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-pro-derzhavnij-byudzheth-ukrayini-na-65821>, вільний. – Дата звернення: 17.04.2025.

Миронюк Анна Михайлівна – студентка групи 2ІСТ-236, факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця, e-mail: anamironuk949@gmail.com

Корнієнко Валерій Олександрович – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Myroniuk Anna – a student of group 2IST-23b, Faculty of Intelligent Information Technologies and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: anamironuk949@gmail.com

Kornienko Valerii – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com